

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י"א תשרי תשפ"ג | דף היומי בבלי: כתובות צב
דף היומי בהלכה: מסימן נ"ה אמצע הסעיף "ואין אומרים אותו" עד אמצע סעיף ג' "אבל אין קורין".
מוסר: שמירת הלשון - פרק י' ובאמת כאשר' עד פרק י' כן הדבר'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער הכניעה פרק ח' עד פרק י' והרביעי שהוא בעניני העולם הבא'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

רבינו אמר לחברותא שלו: "לאחר התפילה נברח לעזרת נשים ונלמד שם" | האם מותר לתלות לנוי סוכה פירות קדושים בקדושת שביעית? | שאלתי את האיש: למה ביקשת 12 תשלומים על קניה קטנה כזו? | כיצד לבחור ארבעה מינים כשרים ומהודרים? - מדריך קצר ותמציתי | 2501

ימי הרחמים והסליחות

"למה זה קורה? למה אי אפשר פשוט להישאר נקי כמו שהיינו במוצאי יום הקדוש???" אתם יודעים מה התשובה?"

איך נשמור על עצמנו זכים וטהורים? | הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

דף ומצוחצח מכל חטא ועוון, הוא לא היה מעז לדבר לשון הרע! הוא לא היה מעז להרים את העיניים ברחוב, מחשש פן יטמא את העיניים הטהורות שלו במראות אסורים. השתבשה עליך דעתך? אתה אינך בקו השפיות? מה זה להרוס כזאת נשמה טהורה ונקיה בכזאת עבירה מטונפת ומכוערת? איזה אדם שפוי בדעתו יעשה דבר כזה???

"אבל האמונה בכפרת העוונות לא מספיק חזקה, ולכן אנשים נופלים שוב ושוב..."

"עכשיו, אחרי שהנחנו את היסוד הבסיסי והחשוב הזה, בואו נראה מה כתוב בגמרא בשבת קיט..."

"אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: כל המתפלל בערב שבת ואומר 'ויכולו' שני מלאכי השרת המלווין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו 'וסר עונך וחטאתך תכופר!'"

"שמעתם? מלאכי השרת אומרים לך שאתה נקי מכל העוונות, למה? כי אמרת 'ויכולו'... אה! כל העוונות נמחקו, הקדוש ברוך הוא הקיש על הכפתור שמאפס את כל המערכת. מתחילים הכל

"אתם יודעים למה אנשים עושים עבירות? אני שואל אתכם שאלה פשוטה. הרי לא מזמן היה לנו יום כיפור. הכניסו אותנו למכונת הכביסה, יצאנו נקיים וזכים כמו שלג. אבל פתאום יש איזה לשון הרע קטן, ושם יש איזה דבר שקר חלילה וחס, ופה מזלזלים קצת באמירת ברכת המזון רחמנא ליצלן, ולא מדקדקים מספיק בכוונת הברכה כשאומרים 'שהכל' או 'מזונות', ו... הופ... סאת העוונות החלה להתמלא מחדש.

"למה זה קורה? למה אנחנו חייבים להתלכלך מחדש? למה אי אפשר פשוט להישאר נקי כמו שהיינו במוצאי יום הקדוש???" אתם יודעים מה התשובה? אני אגיד לכם מה התשובה! זה בגלל שאנשים לא מאמינים מספיק בכח של יום הכיפורים. הם לא סומכים מספיק, רחמנא ליצלן, על מה שהתורה הקדושה מעידה, על מה שהקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו מבטיח לנו "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם". אנחנו שומעים?? מכל חטאתיכם. הכל הכל כולל הכל. לא נשאר אפילו עוון אחד קטן. "אם יהודי היה מאמין בכל כח האמונה שלו שהוא טהור ונקי,

החלל החיצון גם יחד... אתה נהיה נקי מעוונות! טהור ומזוכך! איך אפשר לשבת בסעודת השבת אחר כך וחס וחלילה חס ושלום לדבר לשון הרע? זה בלתי אפשרי! רק אנשים לא שפויים בדעתם מסוגלים לעשות כאלו מעשים לא הגיוניים".

(המאמר המלא, בגליון 'לקראת שבת' פרשת בראשית)

מחדש. אין עבירות, רק המצוות שעשית עד היום נשארות בחשבון של המצוות, ואילו העבירות נעלמו כלא היו...

"יהודי שניגש ככה לקידוש, יכול לעשות קידוש בצורה 'יבשה', בלי שום רגש? איך אפשר? אה? איך??? אתה מחולל עכשיו כאלו דברים נפלאים, אתה זוכה בבעלות על חצי מכדור הארץ עם

עניינא דיומא

האם צריך להקפיד לקנות הדסים שהקפידו בגידולם על דיני שביעית כהלכה? האם בלולב וערבה יש קדושת שביעית?

ארבעת המינים בשנת השמיטה | הרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א

ד. אחרי סוכות יש לשמור על קדושת האתרוג ולא להפסידו בידיים או לשנות מדרך אכילתו, על כן אין לנעוץ בו ציפורנים כדי להריחו בהבדלה.

ה. יש לזכור לקיים בו מצות "ביעור" כשהגיע זמנו, והוא ברוב השנים בחודש שבט (שו"ת משנת יוסף ג, לד עפ"י הגר"ש סלנט) ובמכתב מהמהרי"ל דיסקין זצ"ל שהיה מחמיר לאוכלו מיד לאחר החג, וכן ציווה החזו"א זצ"ל (קצור דיני שביעית עמ' ק"ז).

ו. מותר לעשות מאתרוג ריבה או ליפתן [קומפוט] אבל אסור לעשות ליקר מאתרוג שביעית כיון שזה מקלקל הפרי אבל מותר לעשות ליקר מהקליפות (דעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל) את המים שבישלו בהם את האתרוגים יש לשמור בקדושת שביעית אא"כ הינם מרים שאינם ראויים אפילו לשתיית בהמה (תורת הלוי להגר"ש ואזנר זצ"ל שביעית י"ג, כ"א מכת"י).

לולב: כיום שאין משתמשים בו לכיבוד (טאטוא) - על כן אין בו קדושת שביעית (שלחן שלמה שביעית עמ' רכ"ג, שו"ת שבט הלוי א, קפ"א ושו"ת חשב האפוד ב, קכ"ב).

הערה: אסור לקטוף לולבים או ענפי דקל בלי רשות הבעלים, בין בשביעית בין בשמינית, ואינו יכול לסמוך על המחמירים, שיש קדושת שביעית. אכן, התמרים הם הפקר וקדושים בקדושת שביעית לכל הדעות.

הדס: כיון שנוטעים אותו לצורך מצוה ולא להריח - אין בו קדושת שביעית (מהרי"ל דיסקין זצ"ל בשו"ת ציץ הקודש א, ט"ו), אכן יש להחמיר אם אפשר, ולרכוש את ההדסים שהקפידו בגידולם על דיני שביעית כהלכה וכשאי אפשר להשיג אחרים, אפשר לסמוך על המתירים "שמור ונעבד" בדיעבד (חזון איש שם). ואסור לקטוף הדסים בלי רשות הבעלים, כנ"ל בלולב.

ערבה: אין בה קדושת שביעית לכל הדעות (ספר קדושת שביעית, קונטרס ארבעה מינים).

אתרוג: יש בו קדושת שביעית כיון שראוי לאכילה (שו"ת שבט הלוי ג, קנ"ה וז, נ"ז) ונחלקו הראשונים אם הולכים בו אחר חנטה או אחר לקיטה (ראה רמב"ם שמיטה ויובל ד, י"ב וראב"ד שם ובאור הגר"א ליו"ד של"א, קצ"א) ונהוג להחמיר כשתי השיטות, בין נלקט בשביעית בין חנט וכל שכן כשגם חנט וגם נלקט בשביעית - יש בו קדושת שביעית (חזון איש שביעית י"א, ז), אך, מותר לקוטפו מן האילן אף כשהוא ירוק (שלחן שלמה שביעית עמ' רכ"ד)

על כן למעשה:

א. בשעת קנייתו יש לשלם בהבלעה או לקנותו ע"י אוצר בית דין (רמב"ם ח, י"א וחזון איש שם)

ב. אין להוציא אתרוגי ארץ ישראל לחו"ל בוודאי לא בכמות מסחרית אלא רק בשעת הדחק ובמקום הפסד גדול, כדי שלא יופסדו פירות שביעית בא"י מחוסר דרישה (ראה שו"ת משנת יוסף ב, כ"ד - כ"ט ושו"ת אבני קודש בשם הגר"ז בהרן זצ"ל). לכל הדעות, יש להקל בהוצאת אתרוג אחד או שנים ובפרט אם יוחזרו לא"י ויאוכלו ויתבערו בא"י (ראה כת"י מכתבי החזו"א והגר"י"ק זצ"ל בארחות רבנו ח"ב עמ' שלא). ובשו"ת תשובות והנהגות ב, תק"ס מכתב מהגר"י ז"ל מבריסק זצ"ל שביקש שישלחו לו אתרוג לחו"ל וביקש שיקנו לו אותו כבר בא"י שיהיה שלו, וראה גם שו"ת משנת יוסף שם.

ג. אין לברך על אתרוג משומר [שלא הפקירוהו בעליו] או נעבד [בעבודות הקרקע האסורות בשביעית] שלדעת רבים מהפוסקים אסור באכילה, ולמשנ"ב תרמ"ט, כל שאסור באכילה פסול למצווה (שו"ת חלקת יעקב ב, קכ"ט שו"ת חשב האפוד א, כ"ב) שכן מנהג ירושלים ת"ו עפ"י הגר"ש סלנט והגר"מ אריק זצ"ל, שלא לצאת ב"שמור ונעבד" וגם שלא להחזיק ידי עוברי עבירה. ומרן החזון איש זצ"ל, כידוע היקל באיסור שמור ונעבד, מחוץ לירושלים.

רבינו אמר לחברותא שלו: "לאחר התפילה נברח לעזרת נשים ונלמד שם מנחות עד 9.30 או 10:00. אם נחזור הביתה קודם, כבר ימתינו ליד הדלת אנשים עם לולבים..."

מדוע היה מרן הגראי"ל זצ"ל מקדיש זמן כה רב לענות לשאלות בד' מינים בימים שבין יום הכיפורים לסוכות?

היום להשיב על שאלות בד' מינים והיה ציבור רב בא לשאלון: "כל אדם צריך למלאות חלקו במידת החסד" אמר. "יש אנשים שפועלים במצוות חסד, אני מרגיש שהדבר חסר לי, לכך ברצוני להשלים בארבעה ימים אלו במצוות חסד כתשלום עבור כל השנה". והוסיף ואמר לו: "אבל צריך גם שלא יעבור יום ללא לימוד התורה [אף שבכל שאלות אלו חושבים בלימוד], לכך נתפלל בכולל חזו"א הישן, ולאחר התפילה נברח לעזרת נשים ונלמד שם מנחות עד 9.30 או 10. אם נחזור הביתה קודם כבר ימתינו אנשים ליד הדלת עם לולבים".

(מגזין 'במה' il.bama.org)

מספר הרה"ג רבי גדליה הוניגסברג שליט"א: אב אחד בא להתלונן לפני רבינו הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל על שבת"ת של בנו יש לימודים גם בימים של בין יום כיפור לסוכות, והילד אינו רואה את בניית הסוכה ורכישת הלולב. אמר רבינו: "כתוב בחז"ל, אין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תשב"ר, ולא כתוב סוכה ולולב"... רבינו הסביר פעם להרה"ג רבי אברהם גולד שליט"א [שהיה החברותא שלו], מדוע הוא מקדיש זמן כה רב להשיב לציבור על שאלות בד' מינים במשך ארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות [כך היה בשנים עברו, רבינו הקדיש שעות רבות במשך

כיצד לבחור ארבעה מינים כשרים ומהודרים? - מדריך קצר ותמציתי

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

יעשה שאלת חכם. ב. לבדוק שאין שום מראה פסול בשליש עליון מהשיפוע ומעלה, כולל השיפוע, ואם יש מראה קטן מאד שאינו נראה לעין או 'בלעטל' הנעשה מפציעת עלה שהגליד, יראה לחכם. ג. לבדוק שאין בשאר שטח האתרוג מראות פסולים שמפוזרים ברובו, וי"א ברוב הקיפו. וי"א שלא יהיה שלש אפילו במקום אחד. ד. לבדוק בכל שטח האתרוג שלא יהיה קלוף וחסרון מהאתרוג, וחסר פוסל גם בתחתית האתרוג. ויכול להיות אתרוג נקי בחלקו העליון ונמכר בדמים מרובים, והוא פסול מחמת חסרון שיש בתחתיתו. כמו כן באתרוג נקי מאד חשוב לבדוק אם לא קלפו ממנו מראה פסול שהיה עליו ועי"ז נעשה חסר. ה. שיהיה גדול כשיעור. ו. חשוב מאד לקנות בהכשר מהודר שאינו מורכב והופרשו תרומות ומעשרות. בחירת הדס: א. לבדוק שהעלים חופים את עצו. ב. שלא יהיה יבש. ג. שיצאו כל שלשה עלים באותו גובה שזה "הדס משולש".

מה הם הדברים שיש לבדוק בקניית ארבעת המינים שלא יהיו פסולים? נבאר בקצור ובתמצית את הכללים, ושאר פרטים מומלץ ללמוד במשנ"ב בהוצאת 'דרשו' בתוספת ביאורים ומוספים שבהם יש בצורה ברורה הוראות פוסקי זמננו. בחירת הלולב: א. לבדוק את גוף הלולב שאינו יבש. ב. שהוא מזן כשר, ולא קנרי שעליו קצרים ומבריקים וגמישים. ג. שיהיה ישר ולא עקום. ד. לוודא שהעלה האמצעי סגור עד למעלה להידור מצוה, ועכ"פ ברובו. ה. לבדוק שעלי הלולב לא נפרדו מגוף הלולב בשורשם. ו. לעיין היטב בראש העלה האמצעי שלא נקטם במשהו. ז. שאין הפרש ניכר בגובה בין שתי העלים של העלה האמצעי. בחירת אתרוג: א. אם יש לו פיטם, ואם אין פיטם לבדוק שיש גומא שהפיטם נפל בצורה טבעית בתחילת גידולו; אם יש חלק מהפיטם שמראה שהפיטם היה בשעת הגדול ואח"כ נשבר

בחירת ערבה: א. לבדוק שאינה יבשה. ב. לבדוק שלא נחתך ראשה. כיום מצוי ערבות שראשם מסתיים בעלה הנקרא "לבלוב" וזה מראה שלא נקטם.

ג. שיעור ההדס לפי החזו"א 28.8 ס"מ ויש מחמירים בטפח מרווח 29.4 ס"מ. השיעור מתחיל בראשו, מתחלת הענף ולא מהעלים, ובתחתיתו מהקן של העלים ולא מהענף, והדבר נוגע מאד לקן שעל הגבול לדעת אם הוא מהשיעור.

עניינא דיומא

אני כבר מתחיל להניח את המוצרים על הדלפק, ואז אני שומע את המשפט שלצערי בשנה האחרונה אני נחשף אליו שוב ושוב: "הכרטיס לא עבר", אומר המוכר. הוא התכוון כמוזן לכרטיס האשראי...

האתרוג מהודור? כך נקיים גם את מצוות 'ושמחת בחגך' בהידור!

"המוכר החל להעביר את המוצרים שלי בקופה, לפתע ניגס אליו אדם שהמתין מאחורי בתור. הוא אומר לו במהירות ובקול שקט: 'תשמע, אני מכיר את המשפחה הזאת, הכרטיס לא יעבור. תעשה טובה, תגהץ את הקניה הזאת עם הכרטיס שלי ב-12 תשלומים. כשהילדה תחזור תעביר כביכול שוב את הכרטיס ותאמר לה שהכרטיס עבר'.

"עכשיו כבר היו לי דמעות בעיניים. מי כעמך ישראל!
"הילדה חזרה ואמרה למוכר: 'אבא שלי אמר שהכרטיס יעבור'. המוכר נטל את הכרטיס, העביר סמוך למסוף האשראי ואמר לה 'מצוין, תודה רבה'.

"הילדה לקחה מיד את השקיות, הביטה שוב לצדדים, הרגשת לפתע את רגשות הבושה שחוותה, את הכאב שירד ממנה, ויצאה מהצרכנייה.

"לא יכולתי להתאפק ואמרתי לאדם ששילם עבורה, 'כל הכבוד לך'!

- 'תודה רבה', אמר לי, מנסה לא לעורר עניין. המשכתי ושאלתי: מותר לי לשאול אותך למה ביקשת 12 תשלומים?
- 'אתה צודק', אמר לי, 'זאת לא הייתה קניה גדולה. אבל אני רוצה את הזכות הגדולה והעצומה הזאת כל חודש! לא רק בפעם אחת! כל חודש שיירד לי מהכרטיס כסף בשביל הזכות הזאת!'..."

חשבתם שהמקרה האמיתי הזה נדיר (פרטי המקרה במלואו, כמו גם מקרים נוספים שהובאו בכתבה, שמורים במערכת 'במה')?

"בשנה האחרונה", מספר בעל חנות מבני ברק, "אני מוצא את עצמי שוב ושוב אומר ללקוחות שהכרטיס שלהם לא עובר. כל פעם זה כואב מחדש שהלקוחות עומדים בפניי חסרי אונים. אני רואה את הכאב בעיניים שלהם, את הבושה. למרות שאני יכול לומר לך שהיום אף אחד לא צריך להתבייש, זו מכת מדינה, קשה מאוד המחיה בכל העולם ובארץ בפרט. ישנם פעמים שאני לא

"ויכֶּשְׁהוּא אוֹכֵל וְשׁוֹתָה חֵיב לְהַאֲכִיל לְגַר לִיתוּם וְלֹאֲלַמְנָה עִם שְׂאֵר הָעֲנִיִּים... אֲבָל מִי שְׁנוּעֵל דְּלָתוֹת חֲצָרוֹ וְאוֹכֵל וְשׁוֹתָה הוּא וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְאִינוּ מֵאֲכִיל וּמִשְׁקָה לְעֲנִיִּים וּלְמָרִי נֶפֶשׁ, אִין זוֹ שְׂמַחַת מִצְוָה אֶלָּא שְׂמַחַת כְּרֶסוֹ..." (רמב"ם הלכות שבייתת יו"ט פרק שישי הלכה יח)

"עמדותי בתור בצרכנייה השכונתית", מספר ב' צ', "לפניי בתור הייתה ילדה והיא העבירה את המוצרים בזה אחר זה. הייתי שקוע בטלפון אבל עקבתי אחרי התקדמות התור. ראיתי מוצרי בסיס ממש, לחמים, מוצרי חלב, תבנית ביצים, קצת פירות וירקות, נדמה לי שאפילו לא ראיתי חטיפים בין המוצרים, אולי מארז של חטיפים קטנים שעולים כמה שקלים בודדים וחבילת איגלואים פשוטים.

"התור מסתיים, אני כבר מתחיל להניח את המוצרים שלי על הדלפק, ואז אני שומע את המשפט העצוב ביותר שלצערי בשנה האחרונה אני נחשף אליו שוב ושוב: 'הכרטיס לא עבר', אמר המוכר לילדה. הוא התכוון כמוזן לכרטיס האשראי.

'אולי תנסה שוב', אמרה בקול חלש, מסתכלת לצד שאף אחד לא שם לב.

"ניסיתי כבר פעמיים", אמר, 'אבל אנסה שוב'.
- 'תודה', לחשה הילדה והשפילה את מבטה.
- 'אני ממש מצטער, זה לא עובר, ניסיתי גם סכום נמוך יותר, אולי יעבור בפעמיים'.

"הרגשתי כיצד המשפט של המוכר יורה לי חיצים בלב. לרגע חשבתי להתערב, למרות שגם המצב הכלכלי שלי רחוק מלהיות מזהיר, אבל אז אני שומע את הילדה אומרת, 'אם תוכל להניח את הדברים בצד, אתקשר שניה לאבא שלי'.

"היא פנתה הצידה להתקשר, ראיתי דמעות בעיניה. רק הקב"ה יודע איזה סבל ומצוקה כפי הנראה הם מתמודדים בבית. מדובר על אוכל בסיסי. הגרון שלי נשנק. עכשיו, לאחר מעשה, אני לא מבין איך לא התערבתי מיד לסייע, אבל הייתי בסוג של הלם.

גדולה הרבה יותר מכפי הנראה לנו. תנסו לפנות לגורמים ברווחה, לגורמי צדקה שונים, תסייעו למשפחה בכל דרך. תשלחו להם לשבת תבנית עם עוגה ומוצרי מזון. תנסו להיות יצירתיים בחסד העצום שאפשר לעשות במקרים הכואבים האלה".

(מגזין 'במה' bama.org.il)

אומר כלום ללקוחות, בפרט אם מדובר בילדים, אני ממש מרחם עליהם ונותן להם את המוצרים למרות שהכרטיס לא עבר".

"אם אתם יודעים על משפחה שנמצאת במצוקה", אומרת 'לבמה' עובדת במחלקת רווחה באחד היישובים החרדים, "אל תתעלמו בשום אופן. אסור לאטום עיניים למצוקה, לעיתים היא

עניינא דיומא

מזגן, חבלי כביסה או סורגים מעל הסכך - האם פוסלים את הסוכה? האם מותר לתלות לנוי סוכה פירות קדושים בקדושת שביעית? סוכה בפתח הכניסה לבית, האם חייבת במזוזה?

הרה"ג רבי יצחק יעקב פוקס שליט"א

דפנות ומקצת השלישית (ביכורי יעקב, ח) - משום "תעשה ולא מן העשוי". כשיש "דופן עקומה" של סכך פסול [-פחות משיעור 4 אמות - 1.92, אין צריך להניח את הסכך הפסול לפני שמסככים, כיון שיש מקצת דופן עומד בקרקע, ולא גרע מהתחיל לסכך שלא בסמוך לדופן.

כשיש "דופן עקומה": צריכים הדפנות להגיע עד לסכך, ואין די ב' טפחים לדופן (משנ"ב תרל"ב, ד ותרל"ג, כ), ומכל מקום, כל שנשאר אוויר פחות מג' טפחים - כשר (משנ"ב שם). כשהסכך הפסול, של ה"דופן עקומה" יש בו יותר מד' טפחים [32 ס"מ] בסוכה גדולה - אין לאכול או לישון תחתיו (שו"ע תרל"ב, א).

אסור להעמיד סכך שאינו עומד ברוח מצויה, בדברים שאסור לסכך בהם (רמ"א תרכ"ט, ז ומשנ"ב), כגון להניח עליו סולם, אבל מותר להניח עליו קרשים מעץ אם אינם ברוחב ד' טפחים [32 ס"מ]. ואין לחזקו בעזרת אזיקונים (מפלסטיק) אא"כ הסכך עומד ברוח מצויה, והאזיקונים, רק ליתר חיזוק בפני רוח שאינה מצויה, ועדיף שלא להדקם (קנה בשם). הנחת אבנים: לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל - מותר, בדומה לקיר אבן (שו"ת שבט הלוי ה, ז) והגר"נ קרליץ זצ"ל אוסר (חוט שני ה, א). קשירה בחוט: אם הוא מסיבים טבעיים, שלא השתנתה צורתם - מותר, אבל בחוטי פשתן וקנבוס [מנופצים] - אסור (שו"ע תרכ"ט, ה).

דברים החוצצים מעל הסכך:

מזגן - אם בולט ד' טפחים בסוכה [32 ס"מ], אם יש בסוכה יותר מז' על ז' [70X70 ס"מ] בחלק שאינו תחת המזגן - אינו פוסל, אבל אסור לשבת תחתיו.

חבלי כביסה - לשיטת הב"ח [שאומרים "לבוד" לחומר], כשהחוטים סמוכים זה לזה בפחות מג' טפחים [32 ס"מ] - פוסלים (שו"ת מנח"י ח, נ"ו), אבל למעשה, רוב הפוסקים, אינם חוששים לכך, ולכן, אי אפשר לחייב את השכן להסיר החבלים לסוכות (חוט שני סוכות עמ' קל"ד ו"אשרי איש" ג, כ"ה). ועפ"י

בניית סוכה בשטח שאינו פרטי:

א. הבונה סוכתו בשטח של אחר, חייב לשאול ממנו רשות, כשם שאסור להיכנס ולשבת בסוכת חברו בלא קבלת רשות ממנו או מאשתו (משנ"ב תרל"ז, י).

ב. בחצר משותפת, כל שכן רשאי לבנות סוכתו במקום שאינו מפריע ליתר השכנים, אולם כשהמקום משמש למעבר או גינה - צריך רשות מהשכנים או מועד הבית המייצג את כולם.

ג. נוהגים לעשות סוכה ברשות הרבים [מדרכה או כביש] כשאינו הפרעה לאנשים או רכבים, כיון, שהרשויות [עכ"פ בארץ ישראל] מודעות לצורך הזמני והחולף, וכשרואים ואינם מוחים - כאילו נתנו רשות בפירוש. והרי לכל תושב העיר חלק גם ברשות הרבים, וכאילו "תנאי בית דין" כ"דינא דמלכותא" להתיר שימוש ברה"ר לצורך זה (סוכה כהלכתה ג, א).

הערה חשובה: בסוכה שדפנותיה על ידי "פסים" מדין לבוד בלבד - צריך מן הדין, לעשות 4 דפנות, ואין די ב 3 דפנות בלבד (מג"א תר"ל, י"ז).

בנייה על ידי אשה וקטנים:

לכתחילה, ראוי ונכון, להיזהר שלא יניחו קטנים את הסכך על גבי הסוכה וכן בת או אשה, אלא מי שחייב במצווה מן התורה, ואין צריך לומר שלא יסכך גוי, אולם בהקמת הדפנות, מותרים כל הנ"ל להעמידם אף מלכתחילה (שו"ע י"ד, א משנ"ב ביאור הלכה וכף החיים שם).

הערה: אין לקנות סוכה ממעות מעשר (ערוה"ש יו"ד רמ"ט, י). ולפני הנחת הסכך, יש לומר: "הריני הולך לקיים מצות עשיית סוכה כמו שכתוב בתורה, חג סוכות תעשה לך" (כף החיים תרכ"ה, א).

אופן הסיכוך:

אין לסכך לפני בניית שיעור הדפנות המכשירים סוכה - שתי

אורכם והיקפם, יהיו בתוך ד' טפחים סמוך לסכך (ספר הסוכה השלם מילואים י"ד, ג). ואף קישוטים התלויים על הדפנות, אם סמוכים לסכך כנ"ל, מותר לשבת תחתם, אף אם בולטים ד' על ד' טפחים [32 X 32 ס"מ] מהדופן (שו"ת שבט הקהתי ג, קצ"ז כמפורש בלשון שו"ע הרב שם, ו).

מותר לתלות לנוי סוכה קישוטים המיוצרים לשם חגי הנוצרים או לעבודה זרה, שה"הזמנה" בלבד בלא מעשה לעבודה זרה - לא אוסרת (שו"ת שבט הלוי ב, נ"ז).

קדושת נוי הסוכה: קישוטי הסוכה, בין התלויים בסכך בין על הדפנות, אסורים בשימוש במשך ימי החג, משום ביזוי מצווה", כולל חול המועד, ואפילו קישוטים שכבר נפלו אכן, כשנפלו בחול המועד - מותר לטלטלם ולהחזירם למקומם. (שו"ע ורמ"א תרל"ח, ב ומ"ב י"ב).

לפני כניסת החג, כדאי להתנות: "אין אנו בדלים [מקצים מדעתנו] מנוי הסוכה כל בין השמשות של שבעת ימי החג". כדי שיהיה מותר להסיר את הקישוטים כשיבואו גשמים ושלא ייאסרו בטלטול ביום טוב ובשבת (שו"ע ורמ"א תרל"ח, ב ומשנ"ב, כ"ד). אכן, לעניין הסרת נוי סוכה בשבת ויו"ט, יש לזכור שאם מחוברים לדפנות הסוכה או לגג ע"י מסמרים או נעצים, אסורה הורדתם וכן אם נקשרו בקשר שעל גבי קשר, משום בונה וסותר ומתיר קשר. ואף כשמחוברים בסיכות כיוון שהחיבור לשבוע - ספק אם מותר להסירם בשבת ויו"ט (ראה פסקי תשובות" שם, כ"ב).

מזווה לסוכה: "דירת ארעי" פטורה מן המזווה (שו"ע יו"ד רפו, י"א). ואם הסוכה בפתח הכניסה לבית - יש אומרים שיש לקבוע בפתחה מזווה בלא ברכה (קונטרס המזווה שבסוף ספר בית ברוך ובסוכה כהלכתה עמ' 41). חדר או מרפסת קבועים בבית, המשמשים בסוכות כסוכה, אם יש בפתח מזווה, אף שבימי החג - פטורה, מכל מקום לאחר החג, אין צורך להסירה ולקבועה מחדש, אלא אם כן, קבעו את המזווה בחג הסוכות עצמו (מ"ב תרכ"ו, כ"א ובקונטרס המזווה, שם).

שעה"צ שם, ישנה עצה, להניח סכך על החבלים ואז לכל הדעות אינם חוצצים.

סורגים: דינם כחבלי כביסה כנ"ל ובדרך כלל יש פחות מג' טפחים בין שליבות הסורג, וניתן לסכך עליו.

המשתמשים בגגון שמעל הסכך, כדי לכסות את הסוכה בזמן גשמים: בשעת הסיכוך על הגגון להיות פתוח, ואם היה סגור, לכמה דעות הסוכה אינה כשרה, משום "תעשה ולא מן העשוי". ירדו גשמים במהלך החג, כשהגגון נסגר - הסוכה פסולה. מכל מקום, כשייפסקו הגשמים, אין צריך אלא להסיר את הגגון והסוכה כשרה, הואיל ותחילת עשייתה בכשרות (שו"ע ורמ"א תרכ"ו, ג ומ"ב, י"ח).

קישוט הסוכה

מצווה לתלות נוי סוכה לייפותה בסדינים ולתלות בה פירות חשובים, ואם יודעים שהילדים יאכלו מהם בחג, או ינתקו את החוטים בהם תלויים, ויבואו לידי חילול שבת או יום טוב - מוטב שלא לתלותם אלא בגובה שלא יגיעו אליהם (שו"ע תרל"ח, ב ומ"ב, י"א).

תליית פירות שביעית בסוכה: אין איסור לתלות אתרוג או רימון ושאר פירות של שנת השמיטה בסוכה, אף שנאסרת אכילתם לשבעת ימי החג, כיון שאפשר לאוכלם בתום החג. אבל יש להיזהר מלתלותם בתחיבת סיכות וכדומה מפני שמפסידים אותם בידיים מאכילתם, אבל עצם התליה בסוכה, אף שהם מתייבשים, אין זה נחשב כעשיית הפסד בידיים (שו"ת שבט הלוי ג, נז ושו"ת להורות נתן ג, ט"ל). ובארחות רבינו ח"ב עמ' שלא, הביא ראיה מהגמרא סוכה טל ע"א שלוקחים אתרוג של שביעית למצווה אף שע"כ נאסר לאכילה שהוקצה למצוותו.

יש להיזהר שלא לתלות נוי סוכה מתחת לסכך אלא רק בתוך ד' טפחים [32 ס"מ לגר"ח נאה] בסמוך לסכך (רמ"א תרכ"ח, ד ומ"ב ט"ו), ומספק יש להיזהר בזה ולהקפיד שקישוטי הסוכה לכל

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

אמירת הפסוק 'זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים' מועילה להינצל מלשון הרע - חמש העצות של החפץ חיים כיצד להשתמש נכון בסגולה זו

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

העונש שקיבלה מרים בגלל החטא, אבל אם יתבונן בכך ודאי תועיל לו עצתו של הקב"ה להימנע מזה החטא [וראה בשמירת הלשון (שער התבונה פי"ב) שהאריך לבאר ענין זה].

הסיבה השלישית - שאף אם מכיר בחומר החטא, מתייאש ואומר מה תועיל זכירה זו של מרים, שהרי רבים זכרו ולא עלתה בידם. ואין לומר כן, אלא יתבונן בדבר ויראה שאחר כמה שבועות שיתרגל, תועיל מאד זכירה זו להינצל מהחטא.

הסיבה הרביעית - אם האדם אינו שומר את עצמו מהדברים המביאים לידי חטא לשון הרע, לא תעזוהו לו עצה זו של זכירת מעשה מרים. והעצה לזה, לדעת ולהשכיל מה הם הדברים המביאים לכך, ויש ללמוד בספר שמירת הלשון שער התבונה (פרק טז), שם נכתבו הדברים שיש להיזהר מהם כדי שלא לבוא לידי חטא זה.

הסיבה החמישית - שאחר שאדם הרבה בחטא זה, כבר מסיתו היצר להתייאש שאין לו תקוה ולא תועיל לו שום סגולה, ונופל עוד ועוד. והעצה לזה, להתחזק מאד ולעשות תשובה על העבר ולהתחזק על העתיד, שאם לא כן יפיל היצר את האדם ויסיתנו עד שאול.

בסעיף ג' מהפתיחה (לאוין) כותב ה'חפץ חיים' שהמספר לשון הרע עובר גם על מה שנאמר בתורה (דברים כד, ח): "הַשְׁמֵר בְּנִגְעַת הַצָּרְעָת לְשִׁמּוֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת", וכמבואר בחז"ל שמלבד עצם האיסור שנאמר כאן, שמי שיש בו נגע ישמר שלא לקצוץ, אזי במה שהוסיפה התורה וכתבה 'לְשִׁמּוֹר מְאֹד' - הכוונה שלא לשכוח מלהזהר מלשון הרע, כדי שלא תבוא עליך הצרעת על ידי סיפור זה.

והנה מבואר בחז"ל, שהדרך ל'לשמור מאד' היא, על ידי אמירת הפסוק 'זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים וגו'. ולכאורה, הלא אנו אומרים פסוק זה מדי יום, ועדיין איננו מרגישים שהדבר פועל עלינו להישמר מחטא לשון הרע? אכן, ה'חפץ חיים' בספרו 'זכור למרים' (פרק א') ביאר את הסיבות לכך, ואת הדרך להתגבר עליהן, וביאורים ומוספים כאן מביאים את תמצית דבריו שם:

הסיבה הראשונה - כיון שאין האדם מכיר בחטא זה ובחומרותו. ולכן עליו להכיר בחומר החטא, וללמוד את הפתיחה לספר חפץ חיים ואת שער הזכירה מספר שמירת הלשון, ואז יכיר גודל החטא.

הסיבה השניה - שאומרים פסוק זה אך אין מתבוננים במרירות

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

האם מותר להתחיל חזרת הש"ץ כשידוע שהמניין יתבטל במהלכה?

שיתחילו לומר את הדבר שבקדושה - נחלקו הפוסקים, אם מותר להם להתחיל באמירתו, במידה ולא ניתן למצוא מנין אחר; ויש שהסתפק אף לענין בדיעבד, אם התחילו באמירת הדבר שבקדושה באופן זה, שמא אסור להמשיך באמירת הדבר שבקדושה לאחר שהמנין התבטל, מאחר והיה ידוע מראש כי יתבטל.

[שו"ע נה, ב-ג, ומשנ"ב ו-יא; בו"מ דרשו, 16]

כל 'דבר שבקדושה' שאינו נאמר אלא ב'מנין', כגון קדיש, חזרת הש"ץ וקריאת התורה - אם התחילו לאומרו במנין, ובמהלך אמירתו יצאו חלק מבני המנין, ולא נותרו במקום עשרה אנשים, מותר להמשיך ולאומרו ללא מנין, עד תומו; ובתנאי שנתרו במקום לפחות ששה אנשים. וראה להלן, עד היכן מותר להמשיך ולומר ללא מנין.

ואם ידוע מראש שחלק מבני המנין מתעתדים לצאת לאחר

אם התחילו קריאת התורה והמנין התבטל - האם ניתן לקרוא את ההפטרה?

ובקדיש, יש להמשיך עד סוף הקדיש, וכן בקריאת התורה, יש להמשיך עד סוף קריאת התורה, אך אין לקרוא 'הפטרה' ללא מנין, אף כאשר התחילו את קריאת התורה במנין; אולם, אם התחילו את הברכה שלפני ההפטרה, יש לקרוא את ההפטרה עם כל ברכותיה.

[שו"ע נה, ב-ג, ומשנ"ב ו, י, טז, יז ו-יח; בו"מ דרשו, 18 ו-28, וראה שם, 19]

כאמור, אם במהלך אמירת 'דבר שבקדושה' התבטל המנין, מותר לסיימו. ולכן, אם התחילו חזרת הש"ץ, ולו באמירת "ברוך אתה ה'" שבתחילתה, והמנין התבטל, מותר להמשיך עד לאחר קדיש 'תתקבל', הנסוב גם על חזרת הש"ץ. אולם, אין להתחיל חזרת הש"ץ ללא מנין, אף אם התפילה בלחש התקיימה במנין, וכן אין לברך ברכת כהנים ללא מנין, אף כשהתחילו את חזרת הש"ץ במנין, אלא יש לומר את תפילת 'ברכנו בברכה המשולשת'.

אדם הנוצר על פי ספר יצירה - האם מצטרף ל'מנין'?

הקדישים שבתוך התפילה. ואדם שנוצר על פי ספר יצירה - כפי שיצר לפני כארבע מאות שנה רבי אליהו בעל שם זצ"ל, אב"ד חעלמא, כמסופר על ידי נכדו בשו"ת חכם צבי - אינו מצטרף ל'מנין', כיון שאין בו נפש אדם. ויתרה מזו, אדם כזה אינו נחשב לישראל, ומסתבר שאין דינו כפאָדָם כלל.

[שו"ע נה, א, ומשנ"ב ג-ד; בו"מ דרשו, 11 ו-13]

כפי שלמדנו אתמול, 'דבר שבקדושה' אינו נאמר אלא ב'מנין', דהיינו, במעמד עשרה אנשים זכרים גדולים, אך ילדים ונשים, אינם מצטרפים ל'מנין'. וקטן, אינו רשאי לומר 'קדיש' ו'ברכו' אף במעמד עשרה גדולים, אך קטן יתום רשאי לומר 'קדיש יתום' שלאחר התפילה; ואדרבה, תיקנו להניח קדיש זה ליתומים קטנים, כיון שאינם יכולים להיות שלוחי ציבור ולומר את

* מיד לאחר עניית 'ברוך ה' המבורך' על 'בְּרָכוּ' שלפני ברכות קריאת שמע, הרי זה כאמצע ברכה, ואסור להפסיק לכל דבר שאסור להפסיק באמצע ברכה, כגון לעניית אמן, וכל שכן שאסור להפסיק בדיבור. אולם, כמובן, מי שטרם סיים פסוקי דזמרה בשעת עניית ברכו, וכל שכן מי שנקלע לבית הכנסת בשעת אמירת ברכו, ואין בכוונתו להתפלל עם הציבור, אין זה נחשב לגביו כתחילת ברכה.
* חכמינו ז"ל תיקנו שכל 'דבר שבקדושה', כגון קדיש וקדושה, יאמר רק במעמד עשרה אנשים 'גדולים', המכונה: 'מְנַיִן'. ובנוגע לקדיש, נחלקו הפוסקים, אם צריך שהפוסקים או התפילה שעליהם נסוב הקדיש יאמרו במנין.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מדוע יש להקפיד בכתיבת סת"ם שכל השורות תסתיימנה בשווה?

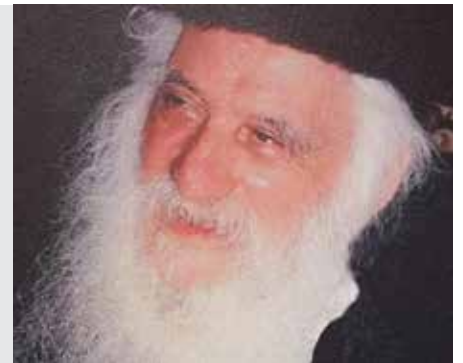

העמוד, כיון שאין להקפיד על פחות משלוש אותיות החורגות מגבול העמוד; או שמאחר ושתי האותיות מהוות את רוב המילה, אין לכותבן מחוץ לגבול העמוד.
ולכתחילה, יש להקפיד שכל השורות תסתיימנה בשווה, ואפילו אות אחת לא תצא מחוץ לגבול העמוד; משום מצות נוי הכתיבה, שדרשוה רבותינו מהכתוב: "זֶה קְלִי וְאֶנְהוּ".
[שו"ע לב, לג-לד, משנ"ב קמז-קנא, וביה"ל ד"ה שלוש, וד"ה תיבה]

ספרי תורה, תפילין ומזוזות, יש לכותבם בשורות שוות משני צידיהן. וכתבו ראשונים, כי יש להקפיד שלא תצאנה שלוש אותיות - או מילה שלמה בת שתי אותיות - מחוץ לגבול העמוד. ולדעת הרמב"ם, ניתן להקל אף בשלוש אותיות ויותר, כל עוד אינן מהוות את רוב המילה.
ונחלקו הפוסקים, מהי דעת הרמב"ם בנוגע למילה בת שלוש אותיות - האם ניתן לכתוב שתי אותיות ממנה מחוץ לגבול

הלוח היומי

י"א בתשרי | רבי אשר ב"ר אריה מרדכי פריינד זצ"ל, מייסד ארגון החסד 'יד עזרה'

יארצייט:

ד' אלפים רכ"ח: האמוראים מר בר רב אשי (רב טביומי) ר"י סורא, ומר זוטרא ר"י פומפדיתא.
ד' אלפים תתצ"ג: רבי יצחק ב"ר אשר הלוי משפירא זצ"ל, תלמידו של רש"י ומראשוני בעלי התוספות.
תקנ"ט: רבי אברהם אביש מליסא ב"ר צבי הירש (ממזריטש), ראב"ד פרנקפורט ובעל ברכת אברהם, מחזה אברהם ועמק המלך.
תקע"א: רבי דוד ב"ר יהודה לייב זצ"ל, המגיד מסטעפין ותלמידו של המגיד ממזריטש.
תקע"ב: רבי צבי אריה ב"ר אברהם לנדא זצ"ל, אדמו"ר מאליק, דברי תורתו הופיעו ב'אור חכמים'.
תרס"ד: רבי יוסף זכריה ב"ר נתן שטרן זצ"ל, רבה של שאוולאי-ליטא ובעל שו"ת זכר יהוסף ועוד.
תש"ד: רבי מנחם מנדל ב"ר דוד פרידמן זצ"ל, אדמו"ר מבוהוש ור"י בית ישראל.
תשס"ד: רבי אשר ב"ר אריה מרדכי פריינד זצ"ל, מייסד ארגון החסד 'יד עזרה'.
תשע"ב: רבי משה ב"ר שמואל גפן זצ"ל, מראשי ישיבת כנסת יצחק חדרה.

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

מעלת נתינת צדקה בערב החג

כתב הפלא יועץ: חיוב מוטל ליתן לעניים (צדקה) חלק האושפיזין, שאם יתן ישא רוב ברכה מהם כמפורש בזוהר. ויזמין על שולחנו איזה עני, ואם לא יכול, לפחות יפריש ממונו לצדקה בערב הרגל על כל סעודה ויאמר: "זה אני נותן לצדקה בשביל חלק אברהם אושפיזא קדישא, וזה אני נותן בשביל חלק יצחק אושפיזא קדישא מסעודתי" וכן על זה הדרך... (פלא יועץ - סוכה)

נשתדל קודם החג לתת כסף שיחולק לעניים לצרכי החג עבור כל יום מימות החג ועל כל חלק בנפרד נאמר: "זה חלק אברהם אושפיזא קדישא", וכן ביצחק וכו'...

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il